

DOMOVINA

Uredništvo

Je na Schillerjevi cesti št. 3. — Dopise blagovolite frankirati, rokopisi se ne vračajo.

Izhaja trikrat na teden, vsak **ponedeljek, sredo in petek** ter velja za Avstrijo in Nemčijo 12 kron, pol leta 6 kron, 3 mesece 3 krome. Za Ameriko in druge dežele toliko več, kolikor znaša poštnina, namreč: Na leto 17 kron, pol leta 8 kron 50 vin. Naložnina se pošilja upravnistvu, plačuje se **vneprej**.

Za inserate

se plačuje od vsake petit-vrste po 20 vinarjev za vsakokrat: za večje inserate in mnogokratno inseriranje znaten popust.

Govor državnega poslanca Robleka v državnem zboru dne 27. majnika.

Visoka zbornica! (Slovenski): Navesti hočem danes nekoliko značilnih slučajev nečuvenga zatiranja od vladnih organov, katero moramo mi Slovenci zlasti na Štajerskem in Koroškem prenašati. Jasen je namen mogotcev, uničiti najprej nas, potem pa pridete (proti kranjskim poslancem) tudi vi Kranjci na vrsto. Apelujem torej na narodni čut, na čut solidarnosti vseh vas slovenskih poslancev, upreti se taki nasilni vladi, o kateri smo se bili prepričali, da nima za nas ničesar drugega nego bič in zaničevanje.

(Nemški): Dasiravno zapostavlja država slovensko ljudstvo v vsakem oziru in ga zanemarlja gospodarski in kulturno, dasiravno težko čutimo zamude prejšnjih vlad in tudi sedanje, in bi lahko v tem oziru navedel legijo primerov, se hočem danes dotakniti le nekaterih zadev, ker razpolagam s kratkim časom.

Slovensko ljudstvo je edino izmed vseh avstrijskih narodov, katero še nima lastnih srednjih šol. Teh par višjih in nižjih gimnazij, na katerih se uče nekateri predmeti v slovenskem jeziku, je vendarle utrakvističnih zavodov, ki imajo bolj nemški ko slovenski značaj. In še teh nam je dala vlada tako mačehovsko malo kakor

nobenemu drugemu avstrijskemu narodu. Mi smo bili in smo zmiraj pastorka avstrijske osrednje vlade, katero se vselej pretepa, kadar se hoče nemškemu carteljnu storiti kako uslugo. Za peščico Nemcev, kateri živijo med slovenskim ljudstvom, skrbi vlada zmiraj najljubeznivejše, jim spolni vsako najmanjšo željo, ako je bila ta opravičena ali ne. In ti gospodje so zmiraj vse želeli le za se, nam so pa odjedli, kolikor so mogli. Nepotrebno je opozoriti na vso nemoralnost tega načela, opozoriti na vse neznosne posledice, katero je moralo roditi to načelo.

Vlada je vseeno to potencirano načelo političnega nasilstva proti nam vedno sankcionirala in zmiraj zvesto spolnjevala.

Zmiraj je bila pripravljena in ni imela pomislekov, kadar je bilo potrebno kako nemško manjšino z vsemi mogočimi državnimi sredstvi umetno vzgojiti, zmiraj pa bila boječa in obotavljajoča, kadar smo zahtevali mi Slovenci, ki smo žal prepotrpežljivi, da se nam spolni kaka gospodarska zahteva. Ako pa smo si kedaj upali v nasičenje naših kulturnih potreb izreči le najmanjšo željico, potem pa nas jo vlada ali zavrnila ali pa nam odkazala pogajanje z Nemci! Kako so je vlada podvzela, ko je bilo treba ustanoviti obe nemški gimnaziji na Kranjskem! Komaj 28.000 kranjskim Nemcem, ki imajo sicer že lastno realko, je vlada takoj spolnila željo

po razširjenju že obstoječih srednjih šol, za kulturne zahteve 410.000 Slovencev na Spodnjem Štajerskem, torej 15 krat večjega števila, nima vlada nobenega razumevanja.

Naravnost neverjetno je, kako brezobzirno se nam upira vlada, posebno na Štajerskem, ako zahtevamo le najmanjših in najpravičnejših pridobitev na šolskem polju. Koliko viharja je vzbudilo celjsko gimnazijsko vprašanje! Jedno jetično ministerstvo se je ob tem vprašanju zadušilo in še dandanes se visoka gospoda razburja, ako se razpravlja o celjskih šolskih zadevah. Človek bi mislil, to mora biti nekaj ogromnega, kar Slovenci tako objestno zahtevajo. Ali morda zahtevamo lastno slovensko gimnazijo v Celju zategadelj, da bi poslovenili nemško deco? Kaj še! Zaraditega bi si naj omenjeni gospodje prihranili svoje razburjenje za primernejše prilike. (Tako je!)

V slovensko gimnazijo še ni prišel niti jeden nemški deček in ne bo tudi nobeden prišel. Saj mu tudi ni treba. Spodnještajerski Nemci imajo toliko šolskih zavodov, navzlic svojemu majhnemu številu, da bi jih niti ne mogli napolniti z lastnimi otroci. Ne le v mestih, temveč tudi po deželi je polno nemških ljudskih šol, katere bi stale prazne, ako se ne bi s pomočjo oblastnij sililo v nje slovenskih otrok. (Čujte, čujte!) V mestih pa imajo itak na razpolago troje višjih gimnazij, jedno

realno, številne nemške meščanske šole in še druge učne zavode. In ako postavimo temu izobilju izobraževalnih zavodov za 51.000 Nemcev na Spod. Štajerskem, od katerih je komaj tretjina čistokrvnih (pritrjevanje) — izobraževalne zavode Slovencev, katerih je 8 krat več — potem mora biti jasno tudi onemu, ki ne pozna naših razmer, kakšne neznosne razmere vladajo pri nas.

Vse, kar imamo štajerski Slovenci, ste dve nižji dvojezični gimnaziji, in od teh dveh je jedna nemška. To je v resnici vse. Nimamo pa niti jedne slovenske realke, ne meščanske ne strokovne šole.

Hočejo nas prisiliti, da bi obiskovali naši otroci nemške šole, akoravno se strinjajo pedagogi vseh narodov, tudi nemškega, v načelu, da se more uspešno poučevati le v materinščini. (Zelo resnično!) In to splošno priznано načelo je avstrijska naučna uprava nam nasproti vselej prezirala.

Dovolil si bodem celjsko gimnazijsko vprašanje nekoliko natančneje razjasniti. Do leta 1895. smo imeli v Celju višjo gimnazijo, na kateri so bili učenci in učitelji narodno deljeni. Ker je bil poučni jezik nemški, so morali slovenski učenci najprej obiskovati pripravnico, da so jim tam celo leto ubijali v glavo blaženo nemščino. Tako so jedno leto zgubili in ponajveč ubožni slovenski stariši so morali leto dalje za njimi plačevati.

LISTEK.

† Ivan Kukovec.

V soboto jutro, dne 2. maja t. l. je zavihrala nad pisarno Okrajne posojilnice v Ljutomeru velika črna zastava v znamenje, da se je pripetil v posojilniških krogih žalosten dogodek.

Preminal je mož, ki je blizu štiri desetletja vodil ljutomerski okraj, mož, kojega ime bode slovelo v zgodovini Murskega polja, posebno pa v zgodovini slovenskega posojilništva. Kukovec je začel pri nas prvi orati ledino na tem polju in je ustanovil prvo posojilnico na Slov. Štajerskem. Pokojnik je bil tržan, posestnik in veleobrtnik v Ljutomeru, načelnik okrajnega zastopa in krajnega šolskega sveta Fran Jožefove šole v Ljutomeru, ustanovitelj in mnogoletni zaslužni načelnik Okrajne posojilnice v Ljutomeru. Rodil se je g. Ivan Kukovec dne 8. majnika 1834. leta v Pušincih blizu Ormoža. Ljudsko šolo je obiskoval v Ormožu, gimnazijo pa v Varaždinu in se potem posvetil juridičnim študijam, katerih pa zaradi bolezni ni dovršil. Pozneje je vstopil v odvetniško pisarno rajnega dr. Jakoba Ploja v Ljutomeru. Tukaj

se je hitro udomačil, postal posestnik in bil kmalu izvoljen v okrajni zastop in leta 1870. načelnikom okrajnega zastopa, katero mesto je zavzemal neprestano do svoje smrti. Ker je bil z ljudstvom vedno v neposredni dotiki, je s svojim bistrim očesom kmalu spoznal vzroke, zaradi katerih naše kmečko ljudstvo v gospodarskem oziru od leta do leta nazaduje in gmotno vedno bolj in bolj propada. Kot pameten rodoljub in prijatelj ljudstva je izprevidel, da je treba našega kmeta rešiti predvsem oduševstva, ki se je takrat začelo strahovito širiti po Murskem polju ter ga tako obenem oteti tujega upliva, pod katerim je stal tudi v narodnem in političnem obziru. Kukovec je spoznal, da je le v samopomoči rešitev, narodna in politična svoboda le v popolni gospodarski neodvisnosti mogoča.

Leta 1872. je s pomočjo drugih rodoljubov in prijateljev osnoval po „Schulze-Delitzschewem“ sistemu Okr. posojilnico v Ljutomeru, prvo svoje vrste na Slov. Štajerskem in sicer kot društvo, katero pa se je pozneje, ko je leta 1873. stopil zadržni zakon v veljavo, spremenila v zadrugo. Nade, katere je stavil v ta denarni zavod, ga niso varale. Z ustanovitvijo Okrajne posojilnice je rajni g. Kukovec ljuto-

merskemu okraju neizmerno koristil. Že dolgo vrsto let se obrača naše ljudstvo z zaupanjem do naše posojilnice in že marsikatera rodbina je z njeno pomočjo bila rešena gospodarskega propada. Pa tudi marsikatera ped slovenske zemlje, katero so nam bili tujci iztrgali, marsikatero zemljišče nemških nam tujih in sovražnih graščakov je po desetletjih prišlo s pomočjo posojilnice pri razkosavanju grajščin zopet v naše roke.

Za dobo načelovanja g. Kukovca si je ljutomerska posojilnica prihranila nad 90.000 K rezervnega zaklada, vrhu tega pa je še razdelila v dobrodelne, narodne in gospodarske namene okroglih 20.000 kron. Posojilnica je pomagala ustanoviti mnogobrojna slovenska gasilna društva ljutomerskega okraja, katero človekoljubno delo je istotako zasluga rajnega g. Kukovca.

Kot razsoden mož je pokojnik vsestransko pospeševal ljudskošolsko izomiko, pa tudi splošno izobrazbo slovenskega ljudstva v ljutomerskem okraju. Kot mnogoletni okrajni načelnik si je pridobil za ljutomerski okraj velikih zaslug tudi na gospodarskem polju, za katere je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem s krono.

Vkljub svojim 74. letom je bil po-

kojnik posebno v zadnjem času videti nenavadno čil in zdrav. Po njegovi ravni hoji, trdnem koraku in bistrem umu bi mu bil človek prisojal še precejšnje število let. Na velikonočni ponedeljek, dne 20. aprila t. l. je še predaval v svoji dvorani o načrtu za nameravano uravnava tukajšnjih voda, ki delajo našim posesnikom leto za letom neizmerno škodo. Na beli petek, dne 24. aprila ga je stresla mrzlica in naglo se razvijajoče vnetje pljuč ga je vrglo na bolniško posteljo, iz katere, žalibog ni več vstal. V soboto, dne 2. maja 1908 ob 4. uri zjutraj je umrl.

Kolikošen ugled je užival pokojni Kukovec v vseh slojih prebivalstva, o tem je pričala nedogledna množica, ki ga je spremljala k večnemu počitku. S svojimi deli in osobito z ustanovitvijo ljutomerske posojilnice, katera je v njem izgubila ne le svojega ustanovitelja, ampak tudi svojega najizkušenejšega in najboljšega svetovalca, si je Ivan Kukovec sam postavil najkрасnejši spomenik, kateri bode pričal še poznim rodovom o njegovi bistroumnosti in delavnosti. Lahka mu bodi domača zemlja slovenska!

Ko pa so Slovenci po neizmernem naporu dosegli leta 1895. dvojezično spodnjo gimnazijo, tedaj se je polotilo — ako smemo verjeti nemškimi zakotnim lističem — ogromno vznemirjenje celega nemškega naroda, prav kakor bi se šlo za najsvetejšo nemško narodno svetinjo. (Medklici.) Vzrok temu pa so bili nemško-slovenski gimnaz. razredi v Celju. (Medklici.) Prosim, nikar ne mislite, da je bila to popolna in povrh še slovenska gimnazija. Ne. Le skromni štirje razredi so bili, v katerih se je poučevalo štiri predmete, verstvo, latinščino, matematiko in seveda tudi slovenščino slovenski, v ostalem pa velja tudi tukaj nemški poučni jezik.

Zakaj torej razburjenje?

Celo pri onih Nemcih, ki se baje bojijo le Boga in drugega nikogar na svetu, se je strah raztegnil še na to celjsko dvojezično spodnjo gimnazijo. Ako bi bilo to razburjenje, ta strah pristen, si tega človek ne bi znal razložiti niti umeti. Pa vse skupaj ni bilo pristno. To je bilo le umetno, uprizorjeno, od česar celjsko meščanstvo ni ničesar vedelo (tako je!), kajti pretežna večina tega ljudstva je pametna dovolj, da vidi, da imajo od nove gimnazije, in najsi bo tudi deloma slovenska, dobiček ne le slovenski ampak tudi nemški meščani. To so tudi naravnost priznali obrtniki, kateri ne stojijo pod vladajočim nemškim terorizmom. Politični kolvodje celjski pa so v svoji strasti slepi in gluhi za vsako pametno besedo. Iz nujne kulturne potrebe spodnještajerskih Slovencev delajo Nemci objekt za politično mešetarenje. (Posl. Marckhl nekaj kliče). G. tovariš, tudi vi pridete do besede. (Medklici.) Prosim, gospoda, čas mi je kratko odmerjen. Nemci se stavijo na stališče, da ne sme biti nameščen slovenski učni zavod v takozvanem nemškem mestu, ker je bojda s tem njegov nemški značaj v nevarnosti. Vlada pa, ki gleda vso to gonjo, ne gane niti z jednim prstom, da bi tlačene branila — ne, ona stoji na strani tlačitelja. Slovence pač pozna le tedaj, ako rabi dobre vojake ali kadar pobira davke. Da pa ima država proti vsem narodom svojo dolžnost, to spoznanje se še ni rodilo v glavah naših vladnih mož.

Samoobsebi umevno je, da zahtevamo mi Slovenci sedaj po 12-letnem provizoriju vendar enkrat

definitiven zavod, katerega obstoj ne bo odvisen od vsake proračunske razprave in dvetretjinske večine. Istotako samoobsebi umevno je, da imamo popolno pravico do višje gimnazije. (Da, da, ko bi ne bilo na vse strani uslužnega ministrskega predsednika Becka in „diplomatičnega“ dr. Korošca! Op. uredn.)

Saj stoji vendar vlada sama na stališču, da morejo dobro uspevati le popolni zavodi. Zategadelj se je v Kočevju ustanovila za nekaj čez 100 učencev mesto spodnje gimnazije višja, istotako pred kratkim časom v Ljubljani — dočim obiskuje celjsko nižjo gimnazijo okrog 200 učencev. (Čujte, čujte!) V Avstriji imamo pač precejšnje število gimnazij, katere ne izkazujejo tolikega obiska. Glede tega gimnazijskega vprašanja je in ostane naša zahteva po popolni gimnaziji. Kajti pravico imamo nedvumljivo do nje. Mi pa zahtevamo nadalje tudi, da se mora postaviti takšen zavod v tisto naravno in prometno središče, kjer so dani pogoji za njegovo dobro uspevanje v pedagogičnih in praktičnih ozirih, kjer se stekajo prometne žile Spodnj. Štajerja, kjer dobe lahko učitelji in učenci primerna stanovanja — in to je edinole v Celju. Le v Celju in nikjer drugje hočemo imeti ta zavod in ga moramo tam tudi dobiti.

Nekak privesek k vprašanju nemško-slovenske gimnazije v Celju je zadeva okoliške ljudske šole v Celju. Šolski okoliš te šole obsega mestno občino od vseh strani. Njegovo središče leži torej v sredi mestne občine, kjer se deška ljudska šola celjske okolice že tudi od 70. leta sem nahaja. Ker pa staro šolsko poslopje ne zadostuje kar se tiče prostorov in tudi v zdravstvenem oziru ne, je sklenil krajni šolski svet postaviti novo poslopje; nakupil je za ta namen primerno stavbišče in je hotel poslopje takoj postaviti. Pa tu je nastalo nenkrat vesplošno zaprek. Niso to stvarni vzroki, ki zadržujejo stavbo okoliške šole že več ko deset let. temveč vzroki malenkostne narodne sovražnosti (Klici: Čujte, čujte!)

Navadno so šolske nadzorovalne oblasti zelo vesele, ako se odloči kakšni krajni šolski svet, kakor je to storil celjski okoliški, iz lastnega nagiba h kaki potrebni šolski stavbi in ga ni treba k temu še le siliti. Znano je, da so mnogi okrajni glavarji kot predsedniki okrajnih šolskih svetov celo

ponosni in smatrajo to za nekaj šport, da se postavijo v njihovem delokrogu kolikor mogoče mnoga šolska poslopja, ne da bi mislili pri tem, koliko dolga si s tem nakopljajo marsikatera občina. In vendar se ne da od mnogih teh stavb trditi, da bi bile k odpomoči zdravstvenih in prostornih nedostakov tako potrebne kakor nova stavba celjske okoliške šole. Tukaj ravno je doživel oni šport žalosten polom. Celjski Nemci so namreč slovesno dognali, da pomeni nova stavba že obstoječe ljudske šole narodno nevarnost za doždevno nemško Celje (!) (Živahni medklici. To je pri naših abderitskih nemških Celjanih popolnoma naravno. Prip. por.) Nato je slavni nemški štaj. deželni šolski svet tudi stuhtal, da v tem slučaju ni pravzaprav njegova naloga pospeševati šolstvo, temveč spolnjevati zahteve celjskih Nemcev, katere je narekovalo le narodno sovraštvo. (Medklici.) Pa tudi namestnija in vlada ste se postavili na isto stališče kakor deželni šolski svet, zasmejujoč vso resnico in pravico in ste zabranili dosedaj izvršitev stavbe te šole. Ako so temelji celjskega nemštva tako slabi in prepereli, da se že pri pogledu nove stavbe jedne slovenske šole tresejo, potem je toliko bolj smešno za avstrijsko vlado, da zleze zavoljo take nemške hiše iz kart pod klop in pridržuje Slovincem celjske okolice njihovo pravico.

Konec sledi.

Politični pregled.

Domače dežele.

Klerikalna kmetijska zveza dolnje avstrijske je zborovala 28. maja na Dunaju. Shoda so se udeležile vse klerikalne glave, minister Ebenhoch in Gessmann ter župan Lueger, kateri je v svojem govoru proslavljal kmetski stan ter ga dvigal nad vse druge. Sprejete so bile razne resolucije: o uvedbi starostnega zavarovanja za vse delavske vrste, o ustanovitvi državne organizacije nemških kmetov, o uvedbi dvoletne vojaške službe ter o zvišanju častniških plač in vojaških mezd: da se je na tem kmetskem shodu govorilo o vseučiliščih in ropotalo proti raznim rektorjem, kateri so kmete baje razžalili in da se je za te žalitve zahtevalo zaduščenje se pač samo ob sebi razume. V klerikalni dobi se bode na shodih kmetovalcev določal učni red

za naše visoke šole. Na tem shodu so govorili klerikalni voditelji, kakor bi se borili za enakopravnost klerikalnih ali kakor oni pravijo, katoliških dijakov in dijaških organizacij z naprednimi. Kako si pa ta gospoda misli to enakopravnost nam je v Inomostu dne 15. marca t. l. jasno in glasno povedal klerikalni poslanec Niedrist z besedami: „Katoliško ljudstvo bo tem prešernim (t. j. neklerikalnim) profesorjem razbilo lobanje“. To načelo so klerikalci začeli izvajati v praksi v Inomostu, kjer so iz klerikalnega dijaškega doma dne 17. maja lučali kamenje na napredne dijake in dan prej v Gradcu, kjer je poslanec Hagenhofer vodil znani napad kmetov na graško univerzo. Ni ga dne, da bi klerikalno časopisje v vseh jezikih avstrijskih narodov ne razpihovalo sovraštva nevednežev proti napredno mislečim vseh vrst in stanov, ni ga dne, ko bi ne ščuvalo in ne podpihovalo svojih vernih naravnost k nasilnostim. V tem obziru s posebno odliko duhovniško časopisje na Slovenskem; to piše tako neotesano in sprostaško o naprednem dijaštvu, da bi mu morali biti vsi protiklerikalci od srca hvaležni za to. Nikdo bi ne mogel ljudi bolj prepričati o protikulturnosti in nevarnosti klerikalizma kakor to divjaško in sprostaško zabavljanje klerikalnih časopisov proti vsemu, kar je naprednega. Le tako naprej gospoda, uspehi ne bodo izostali.

Minoli četrtek se je vršil v Pragi manifestacijski shod vsega češkega učiteljstva za reformo učiteljske izobrazbe. Referent učit. K. Pospišil je med drugim dejal: „Zanimanje za šolstvo se mora izražati ne samo pasivno (z žrtvami) ampak tudi aktivno. Treba je odstraniti težke grehe „svobodomi-selnih“ političnih strank, čeških in nemških. Dolžnost napredne javnosti je paziti na vsak uradni predpis in se mu z vso močjo upreti, ako obsega oslabenje ali odločenje iz napredne smeri“. Po zaslišanju vseh referatov je bila vzeta na znanje resolucija, katero je izdelala Jednota Komenskega ter so jo sprejela že vsa češka učiteljska društva in v kateri je zgoščeno delo vseh čeških šolnikov, ki se že leta in leta trudijo z vprašanjem o reformi učiteljske izobrazbe. V tej resoluciji se zahteva za učitelje visokošolske izobrazbe na učiteljskih akademijah, katere naj bodo samo v onih mestih, kjer obstoje že druge visoke šole ali pa samo v posebno velikih

Vij.

Rusko napisal N. V. Gogolj.

Poslovenil J. A. Glomar.

(Dalje.)

K temu pravim vaši milosti . . . to, seveda, lahko opravi vsak človek, ki se razume na sveto pismo, mogoče po razmerah . . . samo tukaj bi bilo boljše poklicati dijakona, ali vsaj dijačka . . . Ti so učeni ljudje in vsaj vedo, kako se taka stvar opravi; jaz pa . . . tudi nimam pravega glasa in sam vrag vedi kaj. Nič mi prav ne kaže stvar.

— Stori, kakor hočeš, samo jaz bom izpolnil vse, kar mi je naročila moja pokojna golobica in ničesar mi ne bo žal. In če bodeš danes tri noči opravil nad njo molitve, kakor treba, te bom bogato plačal; če ne — niti samemu vragu ne svetujem, da bi me razsrdil.

Zadnje besede je izgovoril stotnik tako odločno, da je filozof razumel, kaj pomenijo.

— Pojdi za menoj! — je rekel stotnik.

Stopili so v vežo. Stotnik je odprl

vrata v drugo sobo, ki je ležala ravno nasproti oni, iz katere so prišli. Filozof je postal nekoliko v veži, da bi se pošteno odkašljal in potem je z nekim nerazumljivim strahom stopil čez prag.

Po tleh je bila po celi izbi nastlana rdeča trava. V oglu je pod podobami ležalo telo umrle na visoki mizi, pokriti s prtom iz modrega baršuna, ki je bil z zlatom všit in okrašen s čopki. Visoke voskave sveče, ovite z zelenjem, so stale ob vznožju in vzglavju in širile svojo medlo luč, ki se je izgubljala v dnevni svetlobi. Lice umrle mu je zakrival neutolažljivi oče, ki je sedel pred njo in obračal hrbet proti vratom. Filozof se je ustrašil besed, ki jih je slišal:

— Ne boli me to, najmlajša moja hčerka, da si v cvetu svojih let, predno si dočakala mirnejša leta, na mojo žalost zapustila ta svet; boli me, golobica moja, da ne vem, kdo je mogel samo misliti na to, kako bi ti storil kaj žalega, ali rekel o tebi kaj nespodobnega, pri Bogu prisegam, da ne bi videl več svojih otrok, če je že toliko star, kakor jaz, niti svojega očeta ali matere, če je še mlad; njegovo telo pa

bi bilo vrženo pticam, da ga razkljujejo in stepnim zverem, da ga raztrgajo! Gorje pa meni, moja ljuba jagodica, moja prepeličica, moja lastavica, da bom moral živeti na stara leta brez veselja in brisati s suknjo drobne solze, ki tečejo iz mojih starih oči, moj sovražnik se bo veselil in se na skrivnem smejal meni, slabotnemu starcu! . . .

Umolknil je, ker ga je premagala prevelika žalost, ki je dobila duška v potoku solz.

Filozofa je taka neutolažljiva žalost ganila; zakašljal je in pohrkaval, da bi si očistil svoj glas.

Stotnik se je obrnil in mu odkazal mesto pri vzglavju umrle, pred malim klečalnikom, na katerem so ležale knjige.

— Tri noči bom že kako prebil — je pomislil filozof; — zato pa mi bode gospodar nasul oba žepa polna žoltih cekinov.

Približal se je, pokašljal še enkrat in začel čitati, ne da bi se ogledal v stran in ne da bi se upal pogledati mrtvi stotnikovi hčeri v lice. V izbi je nastala gluha tišina. Opazil je, da

je stotnik odšel. Počasi je obrnil glavo, da bi videl umrlo in . . .

Trepetati je začel po vsem telesu: pred njim je ležala lepota, da ji ni ni bilo para na celem svetu. Zdelo se mu je, da še ni videl nikdar obličja, ki bi kazalo tako ostro, a vendar sorazmerno lepoto. Ležala je, kakor bi bila živa; čelo krasno, nežno kakor sneg, kot srebro, se je zdelo, da misli; obrvi — noč sredi solnčnega dne, tanke, ravne, so se ponosno dvigale nad zaprtimi očmi; v trepalnicah je žarel ogenj skrivnih želj; usta — rubini, so pripravljena na smeh . . . A v vsem tem je videl nekaj strašnega, presunljivega. Čutil je, kako je prišla nad njegovo dušo neka skrivna, neznana žalost, kakor bi sredi šumne veselice, razposajene gostije zapel kdo smrtno pesem. Iz njenih ust — se mu je zdelo — kipi kri k njegovemu srcu. Naenkrat je opazil nekaj strašnega, znanega v njenem obrazu. — „Čarovnica!“ — je zakričal s čudnim, tujim glasom, obrnil oči v stran, obledel in začel čitati molitve. Bila je ravno ona čarovnica, ki jo je on ubil.

Dalje sledi.

mestih na deželi, kakor v Plznu itd. Shoda so se udeležili učitelji vseh šol od ljudskih šol do visokih šol, kakor tudi zastopniki vseh naprednih čeških strank. Vsi so se izrekli za to, da bodo z vsemi sredstvi podpirali akcijo češkega učiteljstva za reformo učiteljske izobrazbe.

*

V parlamentu se je končala v petek splošna proračunska debata; glavnim govornikom proti je izvoljen češ. soc. dem. Nemec, pro pa Poljak Glombinski. Od slov. poslancev je govoril Rybač o naših zahtevah na jezikovnem polju. Zahteval je, naj se izdela jezikovni zakon za celo državo in naj se izvede naposled narodna autonomija; Jugoslovanom naj se da posebnega ministra. Kršč. soc. so govorili o Wahrundu in posl. Silberer je ščuval proti češkim poštnim uradnikom in proti češkemu ministru Fiedlerju. Predrzo je pa to, da se je ta mož delal ogorčenega nad tem, da je gosposka zbornica zaprečila znižanje davka na sladkor; znano je pa vendar vsemu svetu, da so si visoki gospodje iz gosposke zbornice to dovolili v svesti, da jim pojdejo, ako bo treba, vsi klerikalci, torej tudi kršč. soc. na roko. Sedaj se pa delajo, kakor bi o tem nič ne vedeli.

*

Istrski deželni zbor bo kmalu razpuščen in bodo v kratkem razpisane volitve po novem volilnem redu.

Češki deželni zbor se snide po odgodenju državnega zbora za tri dni, toliko da se konstituira. Ravno tako tudi moravski. Septembra se snide češki deželni zbor za 4 tedne v januariju 1909. l. pa za dva tedna. Zdi se, kakor bi se Beck strašansko bal deželnih zborov in bi nalašč iskal izgovorov, da jim brani zborovati.

Štajerske novice.

— **O dekliški samostanski šoli** v Celju dobivamo in slišimo neprestano pritožbe. Dekleta da se uče le moliti in moliti, da molijo celo pri ročnih delih, drugih predmetov pa se ne uče v devoljni in potrebni meri. Stariši tudi niso bili zadovoljni s tem, da se je otroke vlačilo vse tri dni v začetku minulega tedna po procesijah. Šolske sestre so uporabljale tudi deklice za gledališko predstavo v Narodnem domu — dasi nje čisti dobiček ni bil namenjen nobenemu dobrodelnemu ali narodnemu namenu, temveč nekemu „izobraževalnemu“ društvu v Celju, ki ima namen, širiti v mestu in okolici klerikalizem. In za tako šolo žrtvujejo in so že žrtvovali celjski Slovenci toliko denarja! Nam je treba javne ljudske dekliške šole!

— **Tako je!** Celjska „vahtarica“ je zapisala v svoji sobotni številki tale stavek: „Tako nemoralna zveza politike z zahtevami splošne blaginje in državne oskrbe se mora enkrat končati“. (Gre se namreč za to, da se v Celju postavi nova višja gimnazija in okrožno sodišče.) To je popolnoma resnično. A Nemci govore tako, kadar se gre za njihove koristi; da bi se pa postavilo toliko potrebno šolsko poslopje za okoliško ljudsko šolo — tega pa ne dovolijo. Tam namreč zveza politike z najprimitivnejšimi sanitarnimi zahtevami ni nemoralna... Hinavci!

— **Veliko jamranje** je nastalo v nemškem celjskem taboru. Zvedeli so naši dični mestni očetje, da je upravno sodišče ugodilo pritožbi g. dr. J. Hrašovca in tt. ter razveljavilo znan sklep okrajnega komisarja Lehmana, da celjski okraj prispeva za celjski vodovod

80.000 K. Tukajšnji nemški listič vpije o veliki krivici, ki se je Nemcem zgodila! Celjski Nemci bodo baje napeli skrajne sile, da se ta sklep — uniči. Pa bo zastonj; tudi nemška drevesa ne rastejo vedno do nebes... V ostalem pa žalujočim Nemcem, katere se je potipalo na njihovi najobčutljivejši žilici, pri žepu, naše odkritosrčno sožalje, g. dr. Hrašovcu pa, ki se je s to stvarjo toliko trudil, naše odkritosrčno priznanje!

— **Razmere v celjski mestni klavnici.** Da v mestni klavnici ni vse kakor bi moralo biti, je priznal naš celjski magistrat sam s tem, da je določil v odpravo raznih pomanjkljivosti vsoto 10.000 K. To govori dovolj jasno, da so bile pritožbe opravičene.

— **Klerikalno ali farovško posojilnico** je ustanovilo v Mozirju tukajšnje klerikalstvo s pomočjo znanega uskoka in značaja V. Pušenjaka in pa ljubljanske klerikalne „Zadružne zveze“ v zvezi temu, da deluje v Mozirju že nad 30 let izvrstna tamošnja gornjesavinska posojilnica. Značilno je za to farovško snovanje, da si ni upal nobeden duhovnikov v odbor nove bojne posojilnice. Odlični financarji in bogataši, ki bodo vodili ta zavod ter ga zalagali z denarjem, so: Načelnik Ivan Cesar, Valentin Rozoničnik, Anton Lekše, Anton Breznik, Franc Strmelj, Franc Kos in Franc Berdonik. Radovedni smokdo bo zaupal svoje prihranke ljudem, ki hočejo vse razdreti in imeti razprtijo tudi tam, kjer je iste najmanj potreba? Ali pa klerikalci morebiti ne zaupajo več svoji prvi farovski posojilnici na Rečici, ki jim ves čas svojega dela toliko preglavice in so zaradi tega sami sebi ustanovili konkurenco? Bodočnost bode razbistrila ozračje.

— **Jubilejna slavnost mariborske gimnazije.** Letos preteče 150 let, odkar se je ustanovila v Mariboru jezuitska latinska šola, sedanja gimnazija. Da se proslavi ta spomin, sestavlja se je pod ravnateljevim predsedništvom slavnostni odbor gimnazijskih profesorjev. Slavnost se vrši dne 3. junija. Otvori se s slovesno službo božjo v nekdanji gimnazijski kapeli ob 8. uri zjutraj, nato pa se vrši ob pol 10. uri v gimnazijski telovadnici šolska slavnost. Učenci nastopijo z orkestralnimi in pevskimi točkami, med katere se uvrste nagovori, slavnostni govor in latinska pesem, ki jo je zložil ud učiteljskega zbora in ki jo govori učenec 8. razreda. Popoldne ob 4. uri se nadaljuje slavnost v ljudskem vrtu ob ugodnem vremenu. Učenci vseh razredov nastopijo z javno telovadbo prostih vaj in na orodju. Na slavnost se vabijo oblasti, mariborski učni zavodi in sorodniki učencev, posebno pa vsi nekdanji učenci in učitelji. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala.

— **Ustrelil** je kmet Kristijan v Kollerbergu bl. Gradca najprej svojih dvoje sinčkov — potem pa še samega sebe. Kristijanu se je zmešalo.

— **Poneveril** je pismonoša Jurij Vozel v Pesnici okoli 230 K denarja in pobegnil.

— **Umril** je v Nazarjih mnogoletni gvardijan in župnik pater Viktor Jeranič. Pogreb je bil minuli torek. N. p. v m.!

— **„Slov. akad. tehni. društvo Tabor v Gradcu“** naznanja svoj I. izredni občni zbor v proslavo Trubarjeve štiristoletnice dne 4. rožnika 1908 v dvorani gostilne Stefansturm (Klosterwiesgasse) ob 8. uri zvečer. Slovanski gostje dobrodošli!

— **Sokolski zlet v Belgrad**, ki se je imel vršiti letošnje poletje se je odgodil na odločitev staroste češke sokolske zveze, dr. Scheinerja, kateri se je majnika osebno mudil v Belgradu in videl, da srbsko sokolstvo ni pri-

pravljen za takšen zlet. Pač pa se je dr. Scheinerju v Belgradu posrečilo doseči združitev obeh telovadnih organizacij na Srbskem, „Dušana Silnega“ in „Sokola“ v enotno sokolsko organizacijo „Sokolsko društvo Dušan Silni“, ki bo tudi dobila običajno sokolsko obleko.

— **Rezar (skopljar)** dobil bi velikega zaslužka v okraju Podgrad v Istri. Okraj je velik, ima 63 vasi — je popolnoma slovenski — in ni nobenega rezarja. Gospodarska zadruga bi dragevolje samā naredila brezplačno reklamo.

Trezni ljudje naj se oglasijo pri Dragotinu Gobec. Podgrad v Istri, kateri daje potrebna pojasnila.

Druge časopise prosimo naj ponatisnejo.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** je poslal g. Fran Pišek iz Brežic narodni davek v znesku 11 K od sledečih g.: Ignac Poljanšek, Andrej Levak, dr. Ivan Benkovič, Neimenovan za maj in juni, Šetinc Josip, Uršič Josip, Boecio Josip, Merčun Maks, Behaček I., Pišek Franc.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** je došel 31. t. m. telegram: Vrli Michael Schleicher umrl v Rožeku, volil je družbi 1000 K.

— **Družba sv. Cirila in Metoda** je začela nabirati kujige za slovenske javne knjižnice v obmejnih krajih, kjer grozi nevarnost naši narodnosti. S hvaležnostjo se sprejme vsaka slovenska, zabavna ali poučna knjiga, ki bi služila ljudski prosveti. Prosimo tedaj rodoljube: „Poiščite v svojem domu knjige, ki morda leže neplodno uže leta po vaših omarah, ter jih darujte družbi sv. Cirila in Metoda!“ — Prvi zaboj knjig je prejela družba od g. gostilničarja „Tostija“ v Ljubljani.

— **Nemška junaštva.** Nemški srednješolci v Mariboru so v družbi različnih vajencev oboroženi s palicami, celo z revolverji, zadnji petek zvečer tuleč in žvižgajoč naganjali slov. dijakke iz mestnega vrta. Podivjane tolpe ni nikdo ustavil, policija se za to še zmenila ni. Upati je, da bodo ravnateljstva raznih zavodov proti tem mlekozobim surovežem tako sigorno postopala, kakor je potrebno; ako ne, pa bo treba celo zadevo spraviti pred drug forum. — Enake „junake“, samo majhno starejše imamo tudi v Celju. Minul teden so si dovolili razni mladi nemški gospodje, med njimi tudi barvarjev sin Toma ta „špas“, da so odnesli in zmenjali nekaj trgovinskih tabel. Table so prišle pozneje „same“ lepo tiho nazaj — radovedni smo pa, ali bo tudi to junaštvo primerno poplačano. Lepe sadove rodi nemška „kultura“ po spodnještajerskih mestih!

— **Pretep.** Kmečki fantje so v gostilni konjiškega „Narodnega doma“ minulo nedeljo napadli in težko ranili pisarniškega uradnika pri okrajni sodniji Klemenčiča. Glavnega krivca, Michaela Kokola in Zg. Pristove so že zaprli.

— **Iz Brežic** se nam poroča z ozirom na notico v petkovi številki „Domovine“, da ni res, da bi bili trgovca g. Boecija zaradi goljufije zaprli; g. Boecio je prost. Omenjeno vest so razširili nemški spodnještajerski listi iz hudobije, da bi g. Boecija oškodovali.

V „Slov. Gospodarju“ od 28. maja dr. Korošec kar v treh noticah odgovarja na naše poročilo, o takozvanem Piškovem nujnem predlogu na korist pogorelcem v Bukovcih v Plojevem volilnem okraju. To dokazuje, da smo ga v živo zadeli. Gospod Korošec se sili pisati bolj mirno in dostojno, kakor je sicer njegova navada, in ker smo ga mi po navadi vsakokrat pobili z njegovimi in njegovih najožjih zaveznikov besedami, trga tudi on posamične

besede iz naše notice, da bi tako postavil Ploja v neugodno luč pred svojimi vernimi bravci. Pa to se mu ni posrečilo. Mož se ne more dvigniti nad samega sebe in je ostal kljub temu, da je že 2 leti državni poslanec, oče in duševni vodja kmečke zveze, prva luč klerikalne stranke na Spod. Štajerskem itd. itd., vendar še to, kar je bil in kar bo, dokler bo živ, namreč: politikujoč duhovnik, z omejenim, zelo omejenim obzorjem, ki je postavil svojo čedno osebo za cilj in konec vsega svojega „političnega, verskega in narodnega“ stremljenja. Temu cilju mora služiti vse in vsak in mu tudi služi, kdor ne misli s svojo glavo in ne gleda na svoje oči. V svojih odgovorih je g. Korošec molče priznal, da je on napisal nujni predlog in da se je Piška poslužil kot ščita, za katerim se je skril. Poštenemu človeku se ni treba skrivati in za svoja dejanja sam odgovarja. Korošec pa ni bil o politični poštenosti in dostojnosti svojega početja pretrdno prepričan, zato je prepustil tovarišu Pišku slavo in odgovornost za nje. Ako bi Ploj ne bil že pripravil nujnega predloga v tej stvari, bi g. Pišku ne mogel in ne smel nikdo nič očitati, da je on to storil, kar je bil poslanec dotičnega okraja opustil ali zanemaril. Temu pa ni bilo tako. Ploj je imel nujni predlog že pripravljen, zato je bilo Koroščevo vmešavanje v to stvar netaktno in politično nedostojno; bilo je v resnici samo neumestno maščevanje za to, da je Ploj včasih storil za Piškov ali Roškarjev okraj, kar sta ta dva bila opustila ali prezrla, ali za kar so ga prebivalci sami prosili. Tako malenkostna rivaliteta, kakeršno je Korošec s tem upeljal, nas pred vlado samo smeši in vsled tega tudi koristim naših volilcev škodi. Toda kaj to Korošču mar? Nad Plojem se je maščeval in v „Gospodarju“ bo svojim vernim razlagal, kako se trudi za njih koristi in ti mu bodo verjeli, ker ne vidijo in ne morejo videti druge strani njegovega postopanja. Zato je in ostane to postopanje politično nepošteno in nedostojno.

Ali ni v tej aferi tudi to značilno, da se sedaj dotična notica podtikuje g. dr. Ploju, z lepim namenom denuncirati in oblatiti ga pri ljudeh, ki slepo verjamejo klerikalnemu časopisju vsako besedo, dasi g. dr. Ploj notice ni napisal?

— **Lueger** je na Dunaju govoril nižjeavstrijskim klerikalnim kmetom to-le: „Gotovo mora biti svoboda mišljenja, a svobodno ne sme biti razbijati drugače mislečim glave.“ Tirolski poslanec Niedrist pa je govoril 15. marca v Inomostu to-le: „Katoliško ljudstvo bo tem prešernim profesorjem razbilo lobanje.“ Torej kaj je katoliško prepričanje, eno ali drugo? Mislimo, da je drugo nemškim Hiasnom mnogo bolj ugajalo... in da mnogo bolj ugaja tudi našim klerikalcem brez razlike stanu, saj kulturno jih prav nič ne presega.

— **Veleposestvo Berje pri Vinarijih** v konjiškem okraju je za 84.000 K kupil nek Ljubljčan. V Vinarijih raste svetovnoznana vinarska črnina.

— **Kadar dela Roškar za ljudstvo.** „Narodni list“ pripoveduje to-le značilno zgodenco o obisku gosposkega kmeta Roškarja v gornjeradgonskem okraju: „Enkrat je prišel (k nam) s svojo gospo, ki je imela lep klobuk; ko smo ga prosili, naj si ogleda Muro in škodo, ki jo nam dela, pa se mu je strašno mudilo: „gospodje, mudi se mi, moja žena me čaka.“ (!!!) Imel je pa zato „gorostasen“ uspeh; vlada je dala kmetom dveh sodnih okrajev celih 2.000 K napitnine, hočem reči, podpore... Da, da, kadar dični orjak dela za

ljudstvo . . Seveda, po shodih, hočem reči, farovžih je lažje hoditi in „delati“ politiko. Tam teče rmeno vince in se dobe lepo ocvrti piščanci — pa mirna Bosna! On je na dobrem, če so njegovi volilci, je pa njihova stvar. Saj bo ob volitvah zopet „vera“ v nevarnosti in neumno ljudstvo ga bo zopet volilo, njega, pogumnega boritelja za vero in ljudske koristi.

— **Zahvala.** Tukajšnjima rojakoma prebl. gg. dr. P. Turner in Juriju Štern, kovaškemu mojstru v Mariboru, katera sta plačala veznino knjig za šolo in bralno društvo na Planici se najsrčneje zahvaljuje

Nace Skrbinšek, šol. vod.

— **Za Božidar Flegeričev spomenik** so nadalje darovali gg.: Slanc Ernest, Petrovč 5 K, Fil. Zencovich sv. Bolfenk 4 K, Albert Zencovich, Osek 2 K, Ant. Puklavec Gradec, 5 K, I. Tomašič Vitan 1 K, I. Poplatnik Sv. Tomaž 60 v., A. Alt, Sv. Tomaž 40 v., Herzog Lend., Ormož 1 K, L. Šijanec, Svetinje 50 v., I. Rajšp, Ormož 50 v., I. in M. Zolnir, Velika Nedelja 1 K, Eng. Gangl, Idrija 5 K, dr. Fr. Ilešič, Ljubljana 2 K, R. Košar, Sv. Bolfenk 3 K, I. Kolarič, Jastrebeci 2 K, Rozina, I. Ormož, 1 K, dr. Flor. Kukovec, Maribor 5 K, M. E. Šepc, Maribor 2 K, dr. A. Žižek, Ormož 3 K, Alojzij Sagaj, Laporje 2 K, Strenkel Simon, Zibika 2 K, Iz Središča: Lukačič Fr. ml. 1 K, Lukačič Rud. 1 K, Ploh. Jož. 1 K, Ploh. Jak. 1 K, Prapontnik Mat. 1 K, Pajek I. 1 K, Novak Jožef, Maribor 10 K, Po g. Mat. Osvald „Sokolsko društvo“ v Opatiji 13 K. Vsem prisrčni Bog plati. Za nadaljne prispevke se uljudno prosi.

Loterijske številke.

Gradec, 30. maja 1908: 84, 25, 38, 68, 84.
Dunaj, „ „ „ 4, 40, 54, 30, 79.

Mlad 330 1

trgovski pomočnik

mešane stroke, slovenskega in nemškega jezika zmožen želi s 1. avgustom svojo službo spreminiti. — Naslov pri upravnistvu.

Listnica uredništva.

Dunaj: Prisrčna hvala za poročilo. Tudi dopis smo sprejeli, a se nam je nabralo toliko raznih stvari, da ne moremo vsega naenkrat stlačiti v list. Pride že še na vrsto, saj stvar ni tako nujna! Pozdrave!

Dramlje: Glejte „Domovino“ št. 59, z dne 25. maja! Ali je niste še prejeli?

2 dobra pomočnika in 2 krepka učenca

sprejmeta se takoj v staybenem in umetnem ključavničarstvu z motorno močjo 329 2-1

Ivan Trillerja na Bledu, Gorenjsko.

Izprašan strojnik in strojevodja

išče službe s takojšnjim nastopom. Govori slovensko in nemško. Naslov pove upravnistvo „Domovine“ 328 2-1

Sprejme se čvrst

deček

14 let star,

zmožen slovenskega in nemškega jezika za večjo trgovino. Biti mora poštenih starišev. Ponudbe pod „E 100“ na upravnistvo „Domovine“ 312 6-6

Letovišče „Grič“ pri Brežicah

onkraj Savskega mostu ob obalih Krke in Save.

Modernó urejen hotel, izvrstna kuhinja, vedno sveže pivo in najboljši Bizeljanec. Na razpolago večja in manjša stanovanja s kuhinjo kakor tudi popolnoma meblowane in separirane sobe. V neposredni bližini hotela ob bistri Krki je kopališče s 18—20° R toplo vodo. Oni, ki ljubijo veslanje v čolničkih in plavači najdejo tukaj prijetno zabavo. Četrť ure oddaljena je znana akrototerma „Čateške toplice“ z 40° R vročimi kopelji. Prijetni izleti, krasni sprehodi po zelenih tratah ter smrekovem in bukovem gozdu. Ugodna železniška zveza z Gradcem, Ljubljano in Zagrebom; omnibus in drugi vozovi za osebni promet med kolodvorom v Brežicah, Narodnim domom ter hotelom „Grič“ vedno na razpolago. — Cene sob oziroma stanovanj, jedil, pijač in kopališč jako nizke. Ker je bilo letovišče že lansko leto izvrstno obiskano, se opozarja slavno občinstvo, da dotični, ki hočejo tudi letos najeti stanovanje, to pravočasno javijo.

Vsa natančnejša pojasnila daje

287 10-5

Posojilnica v Brežicah.

Slovenci!

Kupujte vžigalice v korist družbi sv. Cirila in Metoda!

Savinski liker

preiskan in preizkušen na ces. kr. poljedeljskem preizkuševališču na Dunaju.

Savinski liker je pripravljen iz planinskih in gorskih zelišč, ter se priporoča kot krepčilni napoj v zdravstvene namene. Lastnik znamke

VINCENC KVEDER Žalec v Savinski dolini, Stajersko.

13 130—56

Novi lovski zakon

je ravno izšel, cena kartoniranemu izvodu K 1.20, po pošti K 1.30. Založila Zvezna trgovina v Celju.

Nova vinska postava

Cena 60 vinarjev, po pošti 70 vinarjev. Znesek se pošlje po nakaznici ali v znamkah.

v obliki plakata
dobiva se v

Zvezni trgovini v Celju

Vozičke

za otroke, kerbe in kovčege za potovanje, taške za v roko, palice, dežnike in galošne, priporoča

P. Kostič v Celju.

Velika manufakturna trgovina

Karol Vanič, Celje, Nar. dom.

Moderno volneno in sukneno blago

~ v vseh barvah in kakovostih. ~

Perilno blago v velikanski izberi.
Izključno nizke cene.